Пән	Қазақстан тарихы
Мұғалім	Мамашарипов Әсемғали Шәріпқалиұлы
Мектеп, сынып	ШҚО, Актоғай ауданы, Актоғай ауылы, «Актоғай жалпы білім беретін орта мектебі» КММ, 5-сынып
Сабақ тақырыбы	Қазақстан территориясындағы тас дәуірінің тұрақтары

ҮМЖ бөлімі:	5.1.А.
Зерттеу сұрағы:	Археологтар Қазақстан жерінен тас дәуіріне жататын қандай олжаларды тапты?
Қол жеткізілетін оқу мақсаты	5.2.3.1. Қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу.
Сабақ мақсаты	**Оқушылардың барлығы:** – Алғашқы адамдардың территориясын және уақыт шеңберін көрсетеді. – Археология ғылымы мен археолог мамандығының маңыздылығын түсінеді, қазақстандық археологтардың жаңалықтарын жазба кестеге түсіреді. **Оқушылардың көпшілігі:** – Тас дәуірі кезінде алғашқы адамдардың тұрақтардан табылған құралдарына қарап қандай шаруашылықпен айналысқанын анықтайды. – Археологиялық олжалардың фото суреттерін көрсетіп, алғашқы адамдар бұл құралдарды не үшін қолданғанғанын түсіндіреді, тарихи деректермен жұмыс жасайды, дәлел ретінде одан маңызды ақпарат алады. **Оқушылардың кейбіреулері:** – Алғашқы адамдардың ескерткіштеріне қарап мәдени даму тарихын анықтап, тұжырым жасайды.
Ойлау деңгейі	Білу, түсіну
Бағалау критерийлері	Қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын біледі. Қазақстан территориясындағы алғашқы адамдардың табылған аумағын және уақыт шеңберін картадан көрсетеді, «археология» ұғымына жан-жақты баға береді. Адамдардың даму сатысындағы жеткен жетістіктерін сараптап жіктейді
Тілдік мақсаттар	– Оқушылар картамен жұмыс жасайды, кесте толтырады; – Қазақстан территориясындағы тас дәуірінің тұрақтары туралы әңгімелейді; – Қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтары туралы графикалық органайзер толтырады; – мәтінді оқиды,талқылайды. **Пәнге тән лексика мен терминология:** артефакт, тұрақ. **Талқылауға арналған тармақтар:** – Археология ғылымы мен археолог мамандығы, он(ың маңыздылығы туралы не білесіздер? – Қазақстандық археологтардың қандай жаңалықтарын білесіздер? – Адамзаттың өткен тарихын білуде археология ғылымы мен археолог жұмысының маңызы неде? – Археологиялық олжалардың жасын анықтауға байланысты қандай археологиялық әдістерді білесіздер? **Диалог пен жазу үшін пайдалы сөздер мен тіркестер:**

	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің **ескерткіштері**... Біздің анықтағанымыз... Қорытындысында... Біздің тобымыздың ойынша... Осыған қарағанда мынау маңыздырақ болды.
Құндылықтарға баулу	«Мәңгілік Ел» алтыншы құндылық – тарихтың, мәдениет пен тілдің ортақтығы. Адамзаттың өткен тарихын білуде қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарының маңызын біледі.
Пәнаралық байланыс	География, Дүниежүзі тарихы.
Алдыңғы білім	Ежелгі адамдардың өмір-салы.Тақырыпқа қатысты лексика мен терминология.

Сабақтың барысы:

Сабақтың басы 2 мин. 2 мин.	Ұйымдастыру шаралары (сәлемдесу, оқушыларды түгендеу, тиянақтылығын қадағалау). Білім алушылардың зейінін сабаққа аудару, сыныпта жағымды психологиялық ахуал туғызу. Білім алушыларды реттік сан арқылы 3 топқа бөлу. **БЫМ** Археологтардың қазба жұмыстарының сәті және тас құралдары бейнеленген суреттері ұсынылады.	Археологтардың жұмысы: https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16612
Сабақтың ортасы 5 мин.	«Иллюстрация» әдісі. Суретпен жұмыс. Сыныпқа келесі сұрақтар қойылады: – Суреттерде не бейнеленген? – Бұл тас құралдарды кімдер және қалай жасады? – Бұл тас құралдар не үшін қолданылған? – Бұл олжаларды археологтар қалай тапты деп ойлайсыздар? – Көне ескерткіштерді зерттеудің маңыздылығы неде? – Тарихты заттай деректер арқылы зерттейтін ғылым қалай аталады? **ҚБ:** Мадақтау әдісі. Диалог. Ашық сұрақтар. Түрлі балаларға әртүрлі сұрақ қойып, түрліше жауап береді. Оқушылардың болжам жауаптарын тыңдаған соң, сабақ тақырыбымен, мақсатымен, бағалау критеритерийлерімен таныстыру. – Балалар! Сабақтың мақсаты, бағалау критеритерийлері түсінікті болды ма? **М** Картадан Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің ескерткіштерін көрсетіп, таныстырылады: – Қаратау жотасынан табылған тұрақтар; – Маңғыстаудағы Шақпақата; – Атбасар неолиттік тұрағы; – Орталық Қазақстандағы Батпақ тұрағы. **Деректермен жұмыс:** тарихи деректерді зерттеу арқылы қойылған сұрақтарға жауап табу. Осы ескерткіштер жайлы ықшамдалған мәтін таратылады. Оқушылар жоғарыдағы тұрақтармен	Интерактивті тақта Адам және оның ата-бабалары: https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16639 Алғашқы еңбек құралдары: https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16641

<table>
<tr>
<td>2 мин.

5 мин.

5 мин.</td>
<td>танысып болғаннан кейін, жалпы «тұрақ», «артефакт» терминдері қандай мағына білдіретіні сұралады. Оқушылардың жауаптары тыңдалып, толықтырылады.

ҚБ «Бас бармақ»
Қарқын арқылы саралау және ресурстар. Балаларға ортақ тапсырма беріледі, бірақ оқудың немесе зерттеудің жоғары дағдыларын талап ететін әртүрлі ресурстармен қамтамасыз етіледі.
Б Оқушылар мәтіннің көмегі арқылы «Ақпараттық органайзер» құрастырады. Органайзерде келесі айдарлар болады: тұрақтардың хронологиясы, орналасқан аймағы, табылған еңбек құралдары мен ерекшелігі.
<table>
<tr><th>Тұрақтар</th><th>Хронология</th><th>Орналасқан аймағы</th><th>Еңбек құралдары</th><th>Ерекшелігі</th></tr>
<tr><td>Қаратау</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Шақпақ-ата</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Атбасар</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Батпақ</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
1,2 бағаналарды оқушылардың барлығы, 3, 4 бағаналарды кейбір оқушылар толтырады.
Тапсырманы күрделендіру арқылы:
ҚБ: Дескриптор арқылы өзін-өзі бағалау:
– Тұрақтардың хронологиясын біледі.
– Тұрақтардың орналасқан аймағын көрсетеді.
– Табылған еңбек құралдарын ажыратып, сипаттайды.
– Тұрақтардың ерекшелігін сипаттап, ажыратады.

ҚБ «Өзін-өзі бағалау»
Ж Жұптарға тас дәуірінің еңбек құралдары мен қару-жарақтардың суреті бар үлестірме қағаздар ұсынылады. Берілген үлестірме қағазға оқушылар еңбек құралы және қару-жарақтың атауын, қолданылуын, жасалу технологиясын жазулары тиіс.
Еңбек құралдары.
1.
2.
3.
4.
5.
<table>
<tr><td>1</td></tr>
<tr><td>2</td></tr>
<tr><td>3</td></tr>
<tr><td>4</td></tr>
<tr><td>5</td></tr>
</table>
Дескриптор арқылы бірін-бірі бағалау:
– Еңбек құралдарын ажыратады.
– Еңбек құралдарының қолданылуын біледі.</td>
<td>Суреттер

Тарихи дерекнамалар: https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16612

Ата-бабаларымыздың өмірі: https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16640

Тақта

Сөйлемді керекті сөздермен толықтырыңыздар: https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16640

Карта: Тас дәуіріндегі Қазақстан

Оқулық

Кесте
Археология. Тапсырма:</td>
</tr>
</table>

5 мин. 11 мин.	– Еңбек құралдарының жасалу технологиясын сипаттайды. **ҚБ «Жұптық бағалау»** Әр түрлі деңгейлі тапсырмалардан тұратын карточкалар арқылы сараланады. **Б** Мәтінмен жұмыс. **«Елші» әдісі** топтық жұмыс. Әр топқа бір тақырыпша бөлініп беріледі. **1-қадам:** Мәтінмен жұмыс **2-қадам:** Топтық жұмыс **3-қадам:** «Елші». Әр топтың «Елшісі» топтарға не түсінгенін баяндап береді. **4-қадам:** Кеңейтілген тапсырма: «Иә/Жоқ» Келесі сұрақтар қойылады: – Бұл археологтар қандай жаңалықтарды ашты? – Олардың зерттеу жұмыстарының маңызы неде? – Жалпы археология ғылымы несімен құнды деп ойлайсыздар? **Дескриптор арқылы топтық бағалау:** – Археологтардың ашқан жаңалықтарын біледі. – Олардың зерттеу жұмыстарының маңызы неде екенін ажыратады. – Археология ғылымының құндылығы туралы өз пікірлерін білдіреді. **ҚБ Дескриптор арқылы топтық бағалау** Дағдысы жоғары оқушылар дағдысы төмен оқушыларға қолдау көрсетеді. Адамзаттың өткен тарихын білуде қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарының маңызын біле отырып, өз еліміздің тарихын оқып үйренеміз және құрметтейміз. **Үй тапсырмасын беру** Үй тапсырмасын бергенде қалауы, қызығушылығы бойынша тапсырма беріледі: жоба жасау, эссе жазу, т.б. (әртүрлі тапсырма беру арқылы саралау) **Рефлексия «Ойлаудың бес гүлі» әдісі арқылы** Мен білдім ------- Мен үйрендім ------ Маған ұнады ------- Мен қиналдым ----- Менің көңіл- күйім ------ Кері байланыс (ауызша) **Сабақты қорыту:** Археологтар нені зерттейді? Дұрыс жауабын таңдаңыз.	https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16612 Атақты ғалым археологтар:https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16612 Дескриптор Үлестірме қағаздар Тапсырмалар:https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16612

	 Олар қазба жұмыстары кезінде табылған объектілерге негізделген адамзаттың өткен уақытын зерттейді Олар жануарлар мен өсімдіктердің өткенін зерттейді. **Тарихи нысандардың үлгілеріне жататынын анықтап белгілеңіз.** Мекемелер Кітаптар Құжаттар Адамдар Суреттер Фотосуреттер Жиһаздар Жемістер Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы: **Т: «Бағдаршам»** әдісі арқылы білім алушылардың сабақ үрдісінде тексеру – Палеолит қандай кезеңдерден тұрады? – Мұз басу дәуірі қашан басталған? – Қаратау тұрағынан табылған алғашқы еңбек құралдары қашан жасалған? – Жердің геологиялық тарихында қандай өзгеріс орын алды?	https://bilimland.kz/kk/content/structure/2150-dunie_zhuzi_tarixy#lesson=16612

Сабақтың соңы 3 мин.	Жердің геологиялық тарихында қандай өзгеріс орын алды? **Кері байланыс: «Кемпір қосақ әдісі»** 1. Мен орындай аламын. 2. Мен үйрендім. 3. Менің жауап беруіме қиналдым. 4. Менің қолымнан келді. 5. Маған қызықты болды. 6. Мені таңғалдырды. 7. Бүгін мен білдім.	
Үй тапсырмасы 1 мин.	Қазақстан территориясындағы тас дәуірінің тұрақтары мазмұндау. Қосымша «Палеолит дәуіріндегі Қазақстан» тақырыбына ауызша хабарлама тағайындау.	

Саралау – оқушыға мейлінше қолдау көрсетуді қалай жоспарлайсыз? Қабілетті оқушыға тапсырманы қалай түрлендіресіз?	**Бағалау – оқушы білімін тексеруді қалай жоспарлайсыз?**	**Пәнаралық байланыс; денсаулық және қауіпсіздік, АКТ-мен байланыс, құндылықтармен байланыс (тәрбие элементі)**
№1. «Иллюстрация» әдісі, суретпен жұмыс. Диалог/Ашық сұрақтар. Балаларға әртүрлі сұрақтар қойып, түрліше жауап береді. №2. Деректермен жұмыс. Ресурстар және қарқын арқылы саралау. Балаларға ортақ тапсырма беріледі, бірақ оқудың немесе зерттеудің жоғары дағдыларын талап ететін әртүрлі ресурстармен қамтамасыз етіледі. №3. «Ақпараттық органайзер» әдісі. Кестеге міндетті екі бағана, міндетті емес екі бағананы толтыру. №4. Тапсырма. Әртүрлі деңгейлі тапсырмалардан тұратын үлестірме қағаздар арқылы сараланады. №5. «Елші» әдісі. Дағдысы жоғары оқушылар дағдысы төмен оқушыларға қолдау көрсетеді.	№1. ҚБ. «Мадақтау» әдісі арқылы бағалау №2. ҚБ. «Бас бармақ» арқылы бағалау №3. ҚБ. Өзін-өзі бағалау №4. ҚБ. Дескриптор арқылы жұптық бағалау №5. ҚБ. Дескриптор арқылы топтық бағалау №6. Рефлексия «Ойлаудың бес гүлі» әдісі арқылы №7. Кері байланыс (ауызша)	«Жүрек жылуы» (психологиялық тренинг) – оқушылар бір-біріне жылы лебіз айтады. Кабинетте жұмыс істеу техникасы ескертіледі. Тапсырмалар оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай беріледі.